

El Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya: un projecte de cooperació i coordinació en l'àmbit de les biblioteques públiques

Anna Bröll i Nadal

RESUM: *Activitats de promoció i desenvolupament dels serveis en l'àmbit de les biblioteques públiques realitzades pel Servei de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya, amb referències al paper dels municipis, comarques i diputacions provincials. Pel seu paper rellevant destaca la Diputació de Barcelona per davant de les de Girona i de Tarragona. Les dades són de juny de 2000, llevat dels casos en què se n'especifiquin d'altres. S'inclou un annex de dades estadístiques dels darrers cinc anys i unes conclusions sobre l'evolució positiva de les biblioteques públiques en aquest període.*

1. INTRODUCCIÓ

L'any 1993 es va aprovar la Llei del sistema bibliotecari de Catalunya.¹ El títol tercer d'aquesta Llei desenvolupa la definició, organització i competències de les diferents administracions públiques del que s'anomena Sistema de Lectura Pública de Catalunya.

Amb aquesta Llei el paper dels municipis en la prestació de serveis de biblioteca pública pren una rellevància que fins aleshores no tenia. La Llei especifica que en els municipis de més de 5.000 habitants hi ha d'haver biblioteca pública² i que l'obligació de prestar aquest servei bà-

Anna Bröll i Nadal. Servei de Biblioteques i del Patrimoni Bibliogràfic de la Generalitat de Catalunya

Article rebut l'octubre de 2000.

1. Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya. DOGC 1727, de 29 de març de 1993.

2. La Llei Municipal i de Règim Local estableix l'obligatorietat de prestar servei de biblioteca pública als municipis de més de 5.000 habitants.

sic és del municipi, amb el suport de la Generalitat i de les diputacions provincials, com a administracions supramunicipals.

L'any 1993 a Catalunya hi havia diverses xarxes de biblioteques públiques, l'esperit de la Llei era unificar les xarxes existents en un sol sistema, en què l'Administració de la Generalitat prestés suport a les biblioteques en l'àmbit de tot Catalunya, les diputacions i/o Generalitat prestessin suport a nivell regional, i els municipis i els consells comarcals fossin els responsables de crear i gestionar les biblioteques a nivell municipal i a nivell de centrals comarcals respectivament.

Amb data de setembre de 2000, la majoria de les biblioteques públiques catalanes són de titularitat municipal, excepte setze³ que encara són de la Fundació la Caixa, tres de titularitat estatal a Girona, Lleida i Tarragona i els vuit bibliobusos, dels quals sis són titularitat de la Diputació de Barcelona i dos de la Generalitat de Catalunya. Tot això suma un total de dinou biblioteques i vuit bibliobusos.

2. EL SERVEI DE BIBLIOTEQUES. MARC D'ACTUACIÓ

El Servei de Biblioteques del Departament de Cultura treballa per al desenvolupament de les biblioteques públiques i per a la correcta articulació del Sistema de Lectura Pública de Catalunya, a partir dels principis bàsics de cooperació i coordinació entre l'Administració local i l'Administració de la Generalitat. Actualment gestiona les tres biblioteques públiques de titularitat estatal a les ciutats de Girona, Lleida i Tarragona; té la titularitat de dos bibliobusos que presten servei a les comarques de Lleida; participa en el manteniment econòmic i la prestació de serveis a 131 biblioteques públiques de titularitat municipal; i dona suport a la totalitat de biblioteques del Sistema de la Lectura Pública en els àmbits següents: subvencions per a la construcció de nous equipaments de biblioteca pública, informació bibliogràfica, recollida i tractament de dades estadístiques, préstec interbibliotecari i elaboració i manteniment del Mapa de la Lectura Pública.

En aquest marc el Servei:

— Col·labora tècnicament i econòmicament en la redacció de projectes i en la construcció, millora o ampliació dels equipaments existents.

3. La previsió de la Fundació la Caixa és que a finals de l'any 2000 ja estiguin acordats els traspassos als ajuntaments d'aquestes 16 biblioteques.

- Col·labora tècnicament i econòmicament en la informatització de biblioteques públiques.
- Facilita informació bibliogràfica a totes les biblioteques públiques.
- Dóna suport pel que fa a la redistribució de fons duplicats i sobrrs i a la disposició d'aquests per al préstec interbibliotecari.
- Recull i elabora dades estadístiques del conjunt de biblioteques públiques de Catalunya.
- Dóna suport tècnic i col·labora en l'adquisició i catalogació de fons.
- Gestiona i coordina el Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública.
- Impulsa la creació de servei de bibliobús en poblacions menors de 3.000 habitants.
- Elabora plans de formació continuada per al personal de les biblioteques.
- Elabora i participa en la redacció de directrius i estàndards de funcionament per a les biblioteques públiques.
- Promou la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació.
- Promou el paper clau de la biblioteca en l'entorn de la societat de la informació.
- Participa en projectes d'interès per a la creació, desenvolupament i consolidació dels serveis de biblioteca pública.

Per a la realització de la seva activitat, el Servei de Biblioteques compta, a més dels recursos econòmics i materials, amb l'experiència d'un equip de professionals especialistes en equipaments i serveis bibliotecaris.

La seu central es troba a Barcelona, però també hi ha centrals tècniques a Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa, que actuen en aquests territoris.

En el cas de Barcelona existeix el Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona que realitza la mateixa activitat que el Servei de Biblioteques de la Generalitat, però restringit a l'àrea geogràfica de la província de Barcelona.

3. ACTIVITATS QUE REALITZA EL SERVEI DE BIBLIOTEQUES

3.1. Col·laboració tècnica i econòmica en la redacció de projectes i en la construcció, millora o ampliació dels equipaments

La Generalitat de Catalunya compta amb un programa bianual de subvencions específiques per a la construcció d'equipaments de biblioteca pública: el Pla Específic de Biblioteques (PEB), que s'emmarca dins el pla de subvencions generals Pla Únic d'Obres i Serveis de Catalunya (PUOSC).

Entre l'any 1999 i finals de l'any 2002, la Generalitat haurà invertit un total de 2.565 milions de pessetes en construcció d'equipaments de biblioteca pública.

L'any 1999 i el 2000⁴ han estat especialment significatius. Durant aquest període, s'han posat en funcionament 26 nous equipaments, en onze dels quals la Generalitat de Catalunya ha participat en el finançament. Cal destacar la participació econòmica de les diputacions provincials, especialment de la Diputació de Barcelona i de la Diputació de Girona. En ambdós casos mantenen unes línies clares de suport a la construcció d'equipaments bibliotecaris, però no és clarament així en el cas de les diputacions de Tarragona i Lleida.

Els 25 equipaments inaugurats durant el període 1999 /juny de 2000, i en els quals la Generalitat ha participat en el finançament d'onze, han estat:

Agramunt, Artés, Barcelona (Districte Horta - Guinardó), Barcelona (Districte Sant Andreu), Barcelona (Districte Sarrià - Sant Gervasi), Caldes de Montbui, Canet de Mar, Canovelles, Constantí, Esplugues de Llobregat, Igualada, L'Hospitalet de Llobregat, Malgrat de Mar, Manresa, Moià, Navàs, Piera, Polinyà, Sant Celoni, Sant Pere de Ribes, Sant Sadurní d'Anoia, Santa Maria de Palautordera, Santa Perpètua de Mogoda, Sentmenat, Torelló i Viladecans.

Sense deixar d'actuar en altres municipis, la Generalitat de Catalunya prioritza la construcció de les biblioteques centrals comarcals i de les biblioteques centrals urbanes. L'objectiu és garantir que totes les comarques de Catalunya i tots els municipis de més de 30.000 habitants disposin, al més aviat possible, d'un equipament de biblioteca pública amb un bon nivell de qualitat. En plans anteriors, la Generalitat va col·laborar en el finançament de les biblioteques centrals comarcals

4. Dades fins al mes de juny de 2000.

d'Amposta, Banyoles, Berga, Mataró, Mollerussa, Olot, La Seu d'Urgell, Tàrrrega, Terrassa i Vic.

En aquest mateix marc de cooperació entre l'Administració de la Generalitat i l'Administració local (ajuntaments i diputacions provincials), actualment s'estan construint onze biblioteques, de les quals la Generalitat participa en el finançament de sis. I, entre l'any 2000 i el 2001, s'iniciaran les obres d'onze noves biblioteques.

3.2. Col·laboració tècnica i econòmica en la informatització de biblioteques públiques

L'any 1996 el Servei de Biblioteques va començar a informatitzar biblioteques amb el programa Virginia Tech Library System (VTLS). Aquell any es va iniciar la informatització amb una prova pilot en tres biblioteques: La Seu d'Urgell, Tàrrrega i Vilanova i la Geltrú. Actualment⁵ ja són 33 les biblioteques informatitzades amb el suport de la Generalitat de Catalunya.

El Servei disposa d'un servidor HP3000 on resideix la base de dades del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública (CCLP). Les biblioteques es connecten al servidor a través d'Infovia i amb línies XDSI.

Des de l'àrea d'informatització es dona suport tècnic a les biblioteques tant pel que fa a la instal·lació i manteniment del maquinari com del programari. També es presta assistència tècnica, resolució d'incidències, obtenció d'estadístiques i coordinació dels plans de formació específics.

A part de les 33 biblioteques, hi ha la previsió d'informatitzar-ne sis més abans de finalitzar l'any 2000.

La Diputació de Barcelona també dona suport tècnic a les biblioteques en relació a les tasques anteriorment descrites. Actualment compta amb 84 biblioteques informatitzades amb el programari VTLS.

3.3. Servei d'informació bibliogràfica a totes les biblioteques públiques

L'objectiu bàsic d'aquest servei és oferir una eina de qualitat que ajudi i orienti els professionals de la biblioteca pública en el procés de selecció i adquisició de fons de les biblioteques públiques.

5. Juny de 2000.

Aquesta eina de qualitat es materialitza en dos productes impresos que són: per una banda, les bibliografies selectives que recullen les novetats editorials amb periodicitat trimestral i, per l'altra, les bibliografies selectives temàtiques que apleguen el que podríem dir "lots bàsics de cada àrea temàtica".

L'any 1999 es van rebre un total de 6.964 títols, dels quals 1.300 han estat seleccionats per a les bibliografies.

Les obres seleccionades s'han d'adequar als objectius del model de col·lecció de biblioteca pública, tenint en compte l'equilibri temàtic i per edats de la col·lecció.

L'edició electrònica d'aquest producte es penja al web del Departament de Cultura (hi ha disponibles els quatre darrers números i permet la consulta de les obres seleccionades al CCLP), i de l'edició en paper, se'n fa un tiratge de 550 exemplars que es distribueixen a totes les biblioteques públiques de Catalunya (337) i a diferents organitzacions del sector editorial i bibliotecari.

Paral·lelament a la selecció de novetats es treballa en l'elaboració de bibliografies selectives temàtiques per a lots bàsics de biblioteca pública.

Aquesta bibliografia pretén oferir als professionals i a les institucions vinculades a la lectura pública una eina de selecció de fons bàsics, essencials i disponibles al mercat, per a formar equilibradament les col·leccions inicials de les biblioteques públiques i per a ajudar a completar col·leccions ja existents.

Un cop feta la primera tria es demana la col·laboració d'especialistes en la matèria per tal d'acabar de polir el producte final. Els especialistes que hi han col·laborat provenen bàsicament del sector de biblioteques, del sector de llibre i del sector universitari.

Fins ara s'han publicat en suport paper:

0. Obres Generals, 1. Filosofia, 3. Ciències Socials, 5. Ciències Pures, Novel·la Juvenil i Infantil, Coneixements.

3.4. Suport pel que fa a la redistribució de fons duplicats i sobrers i a la disposició d'aquests per al préstec interbibliotecari

L'any 1995, el Servei de Biblioteques va començar a treballar en la creació d'un servei que donés suport a les biblioteques pel que fa a retirada de fons obsolets. Aquest servei havia de recollir i tractar els fons provinents d'expurgació i, després d'un procés de selecció posar-los a disposició de totes les biblioteques públiques de Catalunya.

El resultat és el que avui anomenem Central de Préstec que, a part de nodrir-se dels fons obsolets de biblioteques públiques, conserva almenys un exemplar de tots els títols que han rebut suport genèric,⁶ de les publicacions dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya i disposa d'un pressupost anual de 2.000.000 de pessetes per a la compra de fons que, per la seva especialització no és rendible que estigui disponible en totes les biblioteques públiques catalanes, però que és convenient de tenir-ne almenys un exemplar per al préstec interbibliotecari.

3.5. Recollida i elaboració de dades estadístiques del conjunt de biblioteques públiques de Catalunya

Des de l'any 1994 es recullen anualment dades estadístiques de totes les biblioteques públiques de Catalunya.

Els qüestionaris de recollida de dades van ser, en una primera etapa, elaborats pel Servei de Biblioteques i, darrerament s'han adoptat els qüestionaris consensuats pel grup de treball d'estadístiques que coordina el MEC i en el qual el Servei i la Diputació de Barcelona ha tingut una participació molt activa.

També es col·labora amb l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDES-CAT) en la recollida bianual de les dades de biblioteques que demana l'Instituto Nacional de Estadística (INE).

3.6. Suport tècnic i col·laboració en l'adquisició i catalogació de fons

El Servei de Biblioteques selecciona i adquireix els fons inicials de les biblioteques públiques de nova creació i destina un pressupost anual al manteniment de les col·leccions de les biblioteques. L'any 1999 la Generalitat de Catalunya va fer arribar fons a les biblioteques públiques per un valor d'uns 300⁷ milions de pessetes, la Diputació de Barcelona per un valor d'uns 381 milions de pessetes, la Diputació de Girona dotze milions i la de Tarragona tretze milions. Els ajuntaments catalans han destinat 99 milions pel mateix concepte.

6. Suport a l'edició en català a través de subvencions de la Generalitat. A canvi d'aquesta subvenció les editorials han de lliurar un nombre d'exemplars que es distribueixen principalment a les biblioteques públiques catalanes.

7. Inclou 172 milions del Suport Genèric.

En el cas del pressupost del Departament de Cultura, els directors de les biblioteques són els encarregats de seleccionar i adquirir els fons de manteniment i, només en casos excepcionals, la selecció i adquisició es pot fer d'una manera centralitzada. Sobretot pel que fa a novetats en bibliografia professional s'utilitza aquest sistema i també en el cas de biblioteques en les quals no hi ha professionals qualificats per a fer la selecció i que normalment són centres molt petits.

De tots els llibres que reben suport genèric, se n'envia un exemplar a les biblioteques públiques de titularitat estatal i gestionades per la Generalitat de Catalunya i un exemplar a la Central de Préstec, per tal de garantir la disponibilitat d'aquest fons arreu de Catalunya i a través del préstec interbibliotecari. Pel que fa a la resta de biblioteques, els llibres són seleccionats de manera centralitzada per un equip de professionals del Servei de Biblioteques que, atenent a criteris de qualitat i adequació de les obres ofertes, decideixen els exemplars que han d'anar a cadascuna de les biblioteques. En el cas de la Diputació de Barcelona també es fa la tria de suport genèric de forma centralitzada i per un equip de professionals d'aquesta institució.

Pel que fa a la catalogació, tots els títols de suport genèric, de publicacions dels departaments de la Generalitat de Catalunya i els seleccionats per a la Bibliografia Selectiva de Novetats es cataloguen d'una manera centralitzada des de la Central de Catalogació. Aquesta àrea també dóna suport en la catalogació de fons retrospectius de biblioteques i col·leccions de biblioteques de nova creació.

A les centrals de biblioteques de Girona, Lleida, Tarragona i Tortosa també es realitzen tasques de catalogació centralitzada.

La creixent automatització de les biblioteques ha permès, en els darrers anys, la incorporació d'aquestes en les tasques de catalogació.

La Diputació de Barcelona gestiona un catàleg col·lectiu de biblioteques públiques de la província de Barcelona i realitza també tasques de catalogació centralitzada de tot el fons adquirit amb recursos propis, valida els registres catalogats directament per les biblioteques i dóna suport a la reconversió de catàlegs.

3.7. Gestió i coordinació del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública

L'any 1983 es va començar el catàleg col·lectiu manual de les biblioteques que formaven part del que llavors s'anomenava Xarxa de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya.

L'any 1984 el Departament de Cultura va desenvolupar un programa per a gestionar el Catàleg Col·lectiu de les biblioteques públiques, el catàleg de la Biblioteca de Catalunya i els catàlegs de les diferents biblioteques departamentals i dels centres de la Generalitat de Catalunya: el SICAB.⁸ Era un programa fet a mida, atenent les especificacions del Servei i de la Biblioteca de Catalunya i realitzat pels informàtics de la institució.

Aquest programa s'havia de desenvolupar en una segona fase i permetre l'automatització de les transaccions bàsiques de les biblioteques com ara la gestió de les adquisicions, la gestió del préstec, la gestió de les estadístiques i la gestió i control de publicacions periòdiques. En una fase posterior es va desenvolupar el mòdul d'adquisicions.

Les noves tendències en el disseny de bases de dades apuntaven cap a l'adquisició de programes comercials i es va decidir tancar el desenvolupament de l'aplicació SICAB.

L'any 1996 es va fer un concurs públic per a adquirir un programa que permetés gestionar el CCLP, catalogació i localització de documents, i alhora informatitzar les transaccions bàsiques d'una biblioteca: gestió de les adquisicions, gestió del préstec, gestió de les estadístiques i gestió i control de publicacions periòdiques. El concurs el va guanyar l'empresa VTLS amb el programa que porta el mateix nom i que és el més estès entre les biblioteques catalanes.⁹

Dades del Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública (CCLP) (juny de 2000):

Fons de 133 biblioteques
206.150 Registres bibliogràfics
1.896.556 Registres d'exemplar
131.672 Registres d'usuari

El CCLP és accessible a Internet des de l'any 1997:
<<http://www.gencat.es/slp/vtls/catalan/>>

La Diputació de Barcelona també gestiona un catàleg col·lectiu de la seva xarxa de biblioteques. Des de l'any 1989 utilitza el programari VTLS per a gestionar aquest catàleg.

Dades del Catàleg Col·lectiu de la Xarxa de Biblioteques (CCXB) (abril de 2000):

8. Sistema d'Informació per a catàlegs automatitzats de biblioteques.

9. VTLS és utilitzat per la Biblioteca de Catalunya, les universitats catalanes, les biblioteques públiques i les biblioteques departamentals de la Generalitat de Catalunya, a més d'altres institucions com ara el Centre de Lectura de Reus.

Fons de 133 biblioteques
217.178 Registres bibliogràfics
2.654.885 Registres d'exemplar
491.143 Registres d'usuari

El CCXB és accessible a Internet des de l'any 1997:
<<http://gw24vtls.diba.es/vtls/catalan/>>

3.8. Impuls a la creació de servei de bibliobús en poblacions menors de 3.000 habitants

El Departament de Cultura presta servei de bibliobús a les comarques de l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà, les Garrigues i el Segrià, amb els bibliobusos "Pere IV" i "Les Garrigues-Segrià". Aquest servei es va començar a principis dels anys vuitanta.

Aquests bibliobusos presten servei sota la coordinació tècnica de la Central de biblioteques de Lleida, que és la delegació del Servei en aquesta província. Presten servei a un total de 43 municipis.

L'any 2000 s'ha iniciat el procés d'adquisició d'un nou vehicle que substituirà l'actual del bibliobús "Les Garrigues-Segrià", amb un pressupost de 45 milions de pessetes. El servei estarà informatitzat i es preveu que es posi en funcionament al mes de novembre.

La Diputació de Barcelona compta amb sis bibliobusos:

- Bibliobús El Castellot (zones de l'Alt Penedès i el Garraf).
- Bibliobús Guillerries (zona d'Osona).
- Bibliobús Montserrat (zona de l'Anoia i l'Alt Penedès).
- Bibliobús Montau (zones de l'Alt Penedès, el Baix Llobregat i el Garraf).
- Bibliobús Pedraforca (zona del Berguedà).
- Bibliobús Tagamanent (zona d'Osona, el Bages i el Vallès Oriental).

L'any 1995 la Diputació de Barcelona va elaborar un Pla de Bibliobusos per a la província. El Pla preveia la dotació de nou bibliobusos per a donar servei als municipis de 400 a 3.000 habitants.

Amb els dos vehicles en procés de construcció, vuit d'aquests nou vehicles estaran ja en funcionament l'any 2001.

Els sis bibliobusos presten el servei de lectura pública a 61 municipis entre 400 i 3.000 habitants, que representa un àmbit poblacional cobert de 62.945 habitants.

El bibliobús presta els serveis d'informació i préstec, amb la mateixa qualitat de servei d'una biblioteca pública moderna. Els bibliobusos estan informatitzats i tenen correu electrònic i accés a Internet. Anualment s'hi realitzen també activitats de promoció de la lectura especialment dirigides al públic infantil.

3.9. Elaboració de plans de formació continuada

La formació continuada del personal ha d'ésser considerada com un element estratègic a les organitzacions.

El Departament de Cultura, en l'àmbit de biblioteques, actua bàsicament en les següents línies de formació:

- Formació general atenent a les necessitats formatives dels diferents professionals de l'organització.
- Formació específica en programari de biblioteques.
- Formació específica en tecnologies de la informació.
- Formació específica en ofimàtica.
- Formació en idiomes.
- Assistència a cursos, congressos, conferències, etc., organitzats per altres organitzacions o entitats.

La Diputació de Barcelona també ofereix formació continuada als professionals de biblioteca pública i, bàsicament, en els mateixos àmbits descrits anteriorment.

Amb pressupost de les Diputacions de Girona i Tarragona també es realitzen cursos de formació continuada, atenent les necessitats dels professionals de cada àrea geogràfica.

3.10. Elaboració i participació en la redacció de directrius i estàndards de funcionament per a les biblioteques públiques

3.10.1. El Mapa de la Lectura Pública

El Mapa de Lectura Pública (MLP) és un instrument de planificació i avaluació en l'àmbit de biblioteca pública.

Tenint com a marc de referència les Normes i les Directrius de l'IFLA, defineix uns paràmetres de biblioteca pública suficients i assumibles.

I estableix la base per a estructurar una xarxa bibliotecària equilibrada i de qualitat.

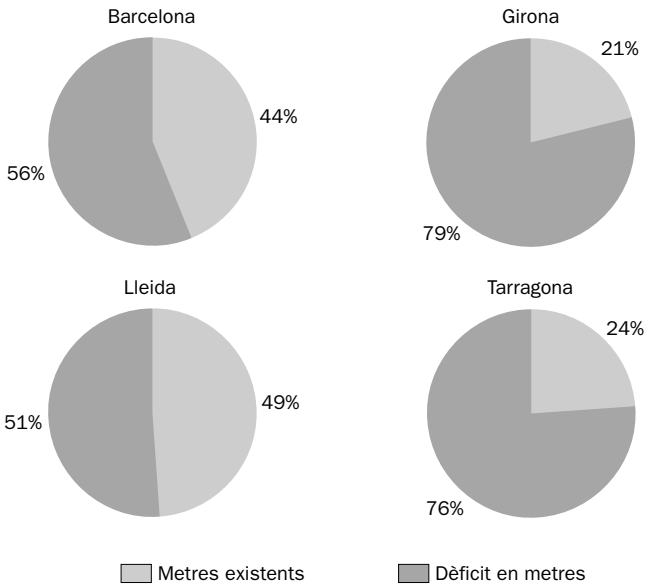
Concreta una planificació bàsica per a tots els municipis a partir de 3.000 habitants prenent com a base:

Set mòduls que corresponen a set trams de població. Ràtio: de 2,5 a 1 document/habitant. Superfície de programa: de 350 a 3.000 m² útils.

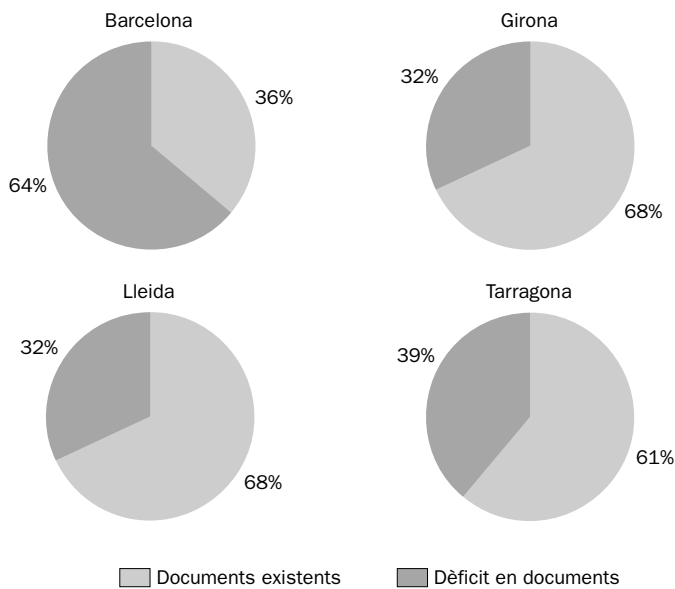
El MLP vol esdevenir un marc objectiu i obligat per a les actuacions de les administracions públiques en aquest àmbit.

*Estat actual de les biblioteques públiques catalanes
en relació al Mapa de la Lectura Pública*

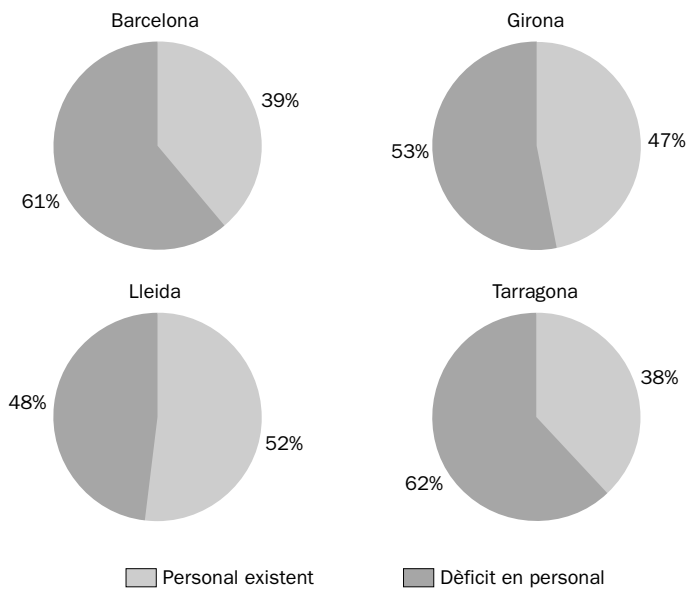
Gràfic 1. Construcció. Situació actual en relació a les previsions del Mapa

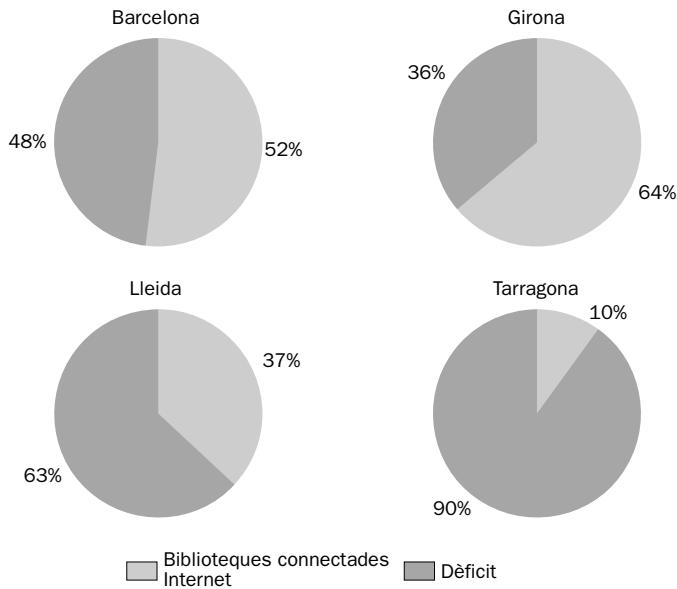
Gràfic 2. Fons documental. Situació actual en relació a les previsions del Mapa

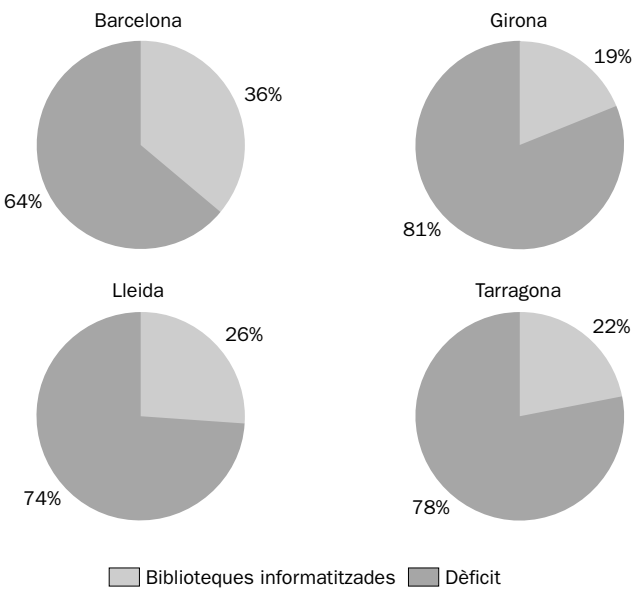
Gràfic 3. Personal. Situació actual en relació a les previsions del Mapa

Gràfic 4. Internet. Situació actual en relació a les previsions del Mapa

Gràfic 5 Informatització. Situació actual en relació a les previsions del Mapa

3.10.2. Pautes de servei per a les biblioteques públiques

El Servei de Biblioteques coordina el grup de treball “Pautas de servicio para bibliotecas públicas”, en el qual participen representants de serveis bibliotecaris de diferents comunitats autònomes.

S’ha redactat un esborrany d’aquest document i es pretén que serveixi com a document marc per a totes les biblioteques públiques espanyoles.

3.10.3 Pautes per a bibliobusos

El Servei de Biblioteques de la Generalitat i el de la Diputació de Barcelona han participat, conjuntament amb representants d’altres comunitats autònomes, en la redacció del document *El servicio de bibliobús: una guía para su funcionamiento*. El text serà publicat pel MEC a finals de l’any 2000.

3.11. Promoció de la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació

La incorporació de les tecnologies de la informació i de la comunicació és un dels objectius estratègics del Servei de Biblioteques. En l’última dècada s’han produït molts canvis en els aspectes tecnològics i dels sistemes d’informació.

A Catalunya, l’any 1999 hi havia 116 biblioteques públiques catalanes informatitzades, 194 biblioteques públiques amb accés a Internet, de les quals 83 oferien accés als usuaris i cinc biblioteques públiques amb pàgina web pròpia i sis pàgines generals d’institucions com ara la Generalitat, la Diputació de Barcelona, i la Diputació de Girona entre d’altres. Des d’aquestes pàgines es donava accés als catàlegs de 269 biblioteques públiques a través d’Internet.

L’any 1999, les dades reflecteixen una millora i un creixement importants en l’ús de les tecnologies de la informació i la comunicació a les biblioteques públiques catalanes. L’augment de l’ús de les TIC és fruit no tan sols dels esforços i les inversions realitzades per l’Administració de la Generalitat de Catalunya, cal remarcar també les inversions i esforços realitzats per la Diputació de Barcelona¹⁰ i la Diputació de Giro-

10. Actualment la Diputació de Barcelona compta amb 84 biblioteques informatitzades i 135 biblioteques amb accés a Internet a través del seu servidor.

na¹¹ i, en menor grau, per la Diputació de Tarragona.¹² I per les inversions en cablatge, maquinari i manteniments de les línies XDSI realitzades pels ajuntaments catalans.

El Servei de Biblioteques manté les pàgines web del Departament de Cultura dedicades a biblioteques <<http://cultura.gencat.es/biblio/index.htm>>, així com també la gateway o passarel·la que permet accedir al Catàleg Col·lectiu de la Lectura Pública.

El Servei de Biblioteques de la Diputació col·labora en el web de la Diputació de Barcelona <<http://www.diba.es/biblioteques>> i manté la gateway o passarel·la que permet accedir al Catàleg Col·lectiu de la Xarxa de Biblioteques.

La Central de Biblioteques de Girona manté les pàgines web de la Diputació de Girona dedicades a biblioteques públiques:

<<http://www.ddgi.es/slpgi/home.htm>>

3.12. Participació en projectes i/o convenis de creació, desenvolupament i consolidació de serveis de biblioteca pública

3.12.1. Participació en grups de treball del Ministerio de Cultura, Educación y Deportes

La Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria promou, des de l'any 1997, el programa de cooperació bibliotecària entre el Ministerio i les diferents comunitats autònomes. Aquest programa promou la creació de grups de treball en diferents aspectes bibliotecaris, i la realització d'unes jornades anuals, en les quals cada grup de treball fa una exposició de les tasques portades a terme.

El Servei de Biblioteques participa en quatre grups de treball que es detallen a continuació:

- *Bibliobusos*. Els objectius d'aquest grup són analitzar la situació actual dels bibliobusos a Espanya i, posteriorment, redactar un document de pautes per a la creació i manteniment de serveis bi-

11. La Diputació de Girona va ser la primera administració catalana, l'any 1996, que va donar accés a Internet a les biblioteques públiques catalanes. Actualment disposen d'aquest servei 41 biblioteques gironines. També l'any 1996, la Biblioteca Pública Comtat de Cerdanya, de Puigcerdà, va ser la primera biblioteca pública catalana que va disposar, al servidor de la Diputació, d'una pàgina web a Internet.

12. Amb diners de la Diputació de Tarragona s'ha comprat maquinari informàtic.

bibliotecaris mòbils. Amb aquestes dues actuacions es pretén fomentar l'actuació i cooperació en aquest camp.

- *Estadístiques*. Els objectius d'aquest grup són analitzar la situació actual de recollida de dades estadístiques a les diferents comunitats autònomes, i redactar un qüestionari comú de recollida de dades que permeti obtenir dades homogènies i fiables del conjunt de biblioteques públiques d'Espanya. Durant l'any 2000 s'han començat a recollir dades relatives a 1999 amb un qüestionari comú i els resultats es publicaran a finals d'any.
- *Pautes per a biblioteques públiques*. El Servei de Biblioteques coordina aquest grup de treball. Els objectius del grup són redactar unes pautes de funcionament que serveixin per a la planificació, redacció i prestació dels diferents elements i serveis d'una biblioteca pública.
- *Pregunte*. Servei d'informació cooperatiu de les biblioteques públiques d'arreu de l'estat, coordinat per la Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques del Ministeri d'Educació i Cultura a través de la Subdirecció General de Coordinació Bibliotecària i gestionat per la Biblioteca Regional de Múrcia. L'objectiu d'aquest servei és donar resposta per correu electrònic a qualsevol pregunta formulada per Internet, a través de la pàgina web del servei, en un temps màxim de 72 hores. En aquests moments participen en el projecte 21 biblioteques, de les quals tres són de Catalunya: Biblioteca Pública del Born, Biblioteca Central de Terrassa i Biblioteca Pública de Tarragona. En el cas de la Biblioteca Pública del Born, les consultes s'atenen des del propi Servei de Biblioteques. Les consultes es poden formular en català, castellà, gallec o bé basc. <<http://pregunte.carm.es/pregunte/pub01.shtml>>.

3.12.2. *Conveni amb Enciclopèdia Catalana*

Conveni entre la Generalitat de Catalunya i Enciclopèdia Catalana a través del qual, les biblioteques públiques catalanes que disposin d'accés a Internet, tenen accés gratuït a la hiperenciclopèdia durant la vigència del conveni (en principi fins a l'estiu del 2001).

3.13. Nous projectes

3.13.1. La Biblioteca del Born

Durant l'any 1999 es treballa en la redacció del projecte bàsic i executiu, i s'avança en el disseny del programa bibliotecari per aquesta gran biblioteca pública.

A l'any 2000 s'acaba d'ajustar el projecte bàsic, redactat pels arquitectes Rafael Càceres i Enric Sòria, als 15.000 m² de superfície que concreta el conveni signat entre el Ministerio de Educación y Cultura, el Departament de Cultura de la Generalitat i l'Ajuntament de Barcelona.

En aquest sentit, al 2000 les tres administracions signen un protocol en què el Ministerio es compromet a assumir l'increment de cost que s'ha constatat que hi haurà en relació a la quantitat especificada en el primer conveni.

Aquest mateix protocol recull la petició del director general de Patrimoni Cultural del Departament de Cultura, en el sentit que el projecte final, una vegada ajustat a aquests 15.000 m², permeti possibles ampliacions futures.

Cal treballar en el disseny de la col·lecció i dels serveis, i en l'establiment de les bases generals d'organització de la biblioteca.

Per tal de posar la biblioteca en marxa el Departament de Cultura ha previst l'adequació d'uns espais per tal que puguin constituir-se com a seu provisional de la Biblioteca del Born. Des d'aquesta seu provisional es podrà treballar en el projecte bibliotecari, en el desenvolupament de la col·lecció i en el seu processament i manipulació, i en el disseny de serveis.

Aquest espai permetrà realitzar tots aquests processos i alhora emmagatzemar el material fins a la posada en funcionament de l'edifici del Mercat del Born.

Esperem que aquesta seu provisional estigui ja en funcionament durant el primer trimestre de 2001.

La col·lecció de la Biblioteca del Born no hauria de ser inferior a 600.000 documents. En parlar de 600.000 documents ens referim al que considerarem la col·lecció de qualitat, temàticament equilibrada i amb una bona capacitat informativa. Pel fet de ser receptora del Dipòsit Legal, aquesta biblioteca pot acumular un fons superior en nombre a aquests 600.000 documents.

L'any 2003 la Biblioteca del Born ha de disposar d'una col·lecció bàsica de 250.000 documents. S'estima que només un 25 % dels docu-

ments que ingressin per dipòsit legal passaran a formar part dels 250.000 títols que configuren aquesta col·lecció bàsica.¹³

4. CONCLUSIONS

Aquests doncs són els aspectes més rellevants de les tasques realitzades pel Departament de Cultura de la Generalitat en l'àmbit de biblioteca pública.

A continuació s'inclouen en annex les dades més rellevants de l'evolució de les biblioteques públiques catalanes en els darrers cinc anys.

Si bé podem observar que el nombre total de biblioteques públiques més aviat ha anat disminuint, també podem veure que el nombre de metres quadrats construïts en equipaments augmenta considerablement. L'explicació d'aquesta disminució en nombre és ben simple:

- a) en primer lloc, han estat tancats alguns equipaments que no reuniten les condicions mínimes de local i de serveis;
- b) en segon lloc, en alguns municipis en els quals s'han construït nous equipaments s'ha optat per fusionar el fons de dues o més biblioteques existents en el nou equipament. Són exemples d'aquesta tipologia les noves biblioteques inaugurades a la Seu d'Urgell, Tàrraga, Igualada, Manresa, Terrassa o Figueres, per citar-ne algunes.

L'augment en metres quadrats és fruit de l'esforç econòmic i de les polítiques i voluntats d'impuls en la construcció de biblioteques de totes les administracions, autonòmica i local.

Mirant les dades de personal, podem comprovar que l'augment en personal tècnic auxiliar bibliotecari ha estat molt més nombrós i significatiu que en les altres categories, i que el nombre de subalterns pràcticament es manté igual. Això es tradueix en unes plantilles més equilibrades i més adequades als serveis que es presten a les biblioteques públiques.

Observant les dades de fons, es pot comprovar que en els darrers cinc anys s'ha augmentat en gairebé un milió d'exemplars i, si bé no podem dir que els fons de les biblioteques públiques siguin del tot satisfactoris —estem molt lluny dels set llibres per habitant de Finlàndia—, sí que podem dir que l'augment ha estat, si més no, important.

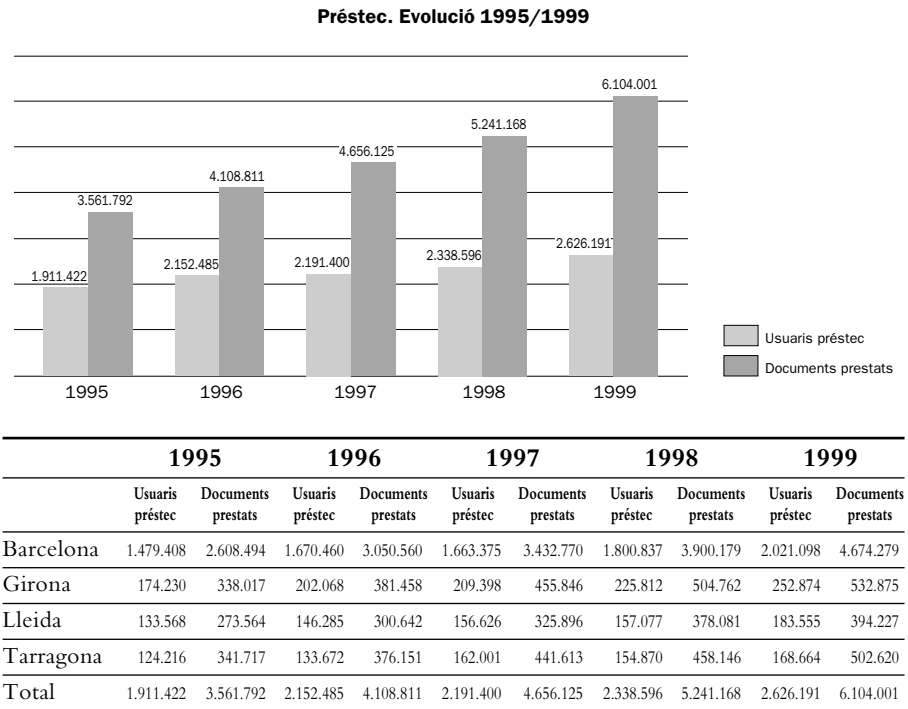
13. La Biblioteca del Born haurà de rebre tots els exemplars de dipòsit legal de la província de Barcelona. Encara que tots passin a formar part de la seva col·lecció, només un 25% es considera part de la col·lecció bàsica.

En relació a les dades de préstec, l'augment de documents prestats entre l'any 1995 i el 1999 ha estat de 2.500.000 i el nombre d'usuaris ha augmentat en uns 800.000 en aquest mateix període.

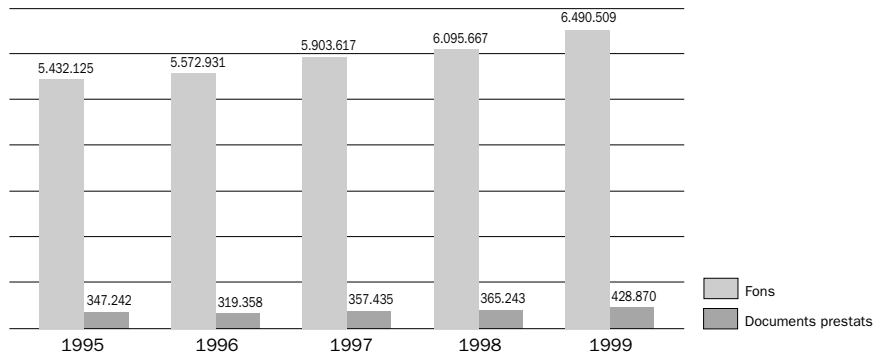
En l'àmbit en el qual es pot observar un creixement més accelerat en els darrers anys és en la utilització de noves tecnologies. Sobretot en l'accés a Internet i en la utilització i consulta de CD-ROM.

Analitzant totes les dades podem concloure que, a Catalunya i en els darrers anys, s'ha avançat molt en la construcció, desenvolupament i millora d'equipaments i de serveis de biblioteca pública, i tot això gràcies a la cooperació de totes les administracions. Tot i que encara ens queda molta feina a fer, el més important de tot és que estem en el bon camí, estem trobant el nostre espai en la Societat de la Informació i les administracions ens fan costat i això ho hem de saber aprofitar.

ANNEX DE DADES ESTADÍSTIQUES

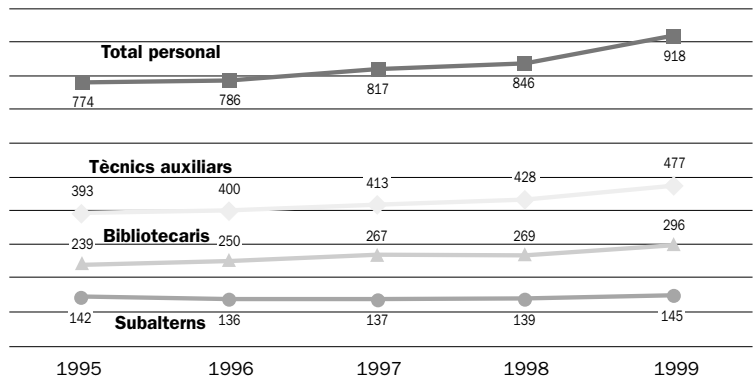

Fons. Evolució 1995/1999

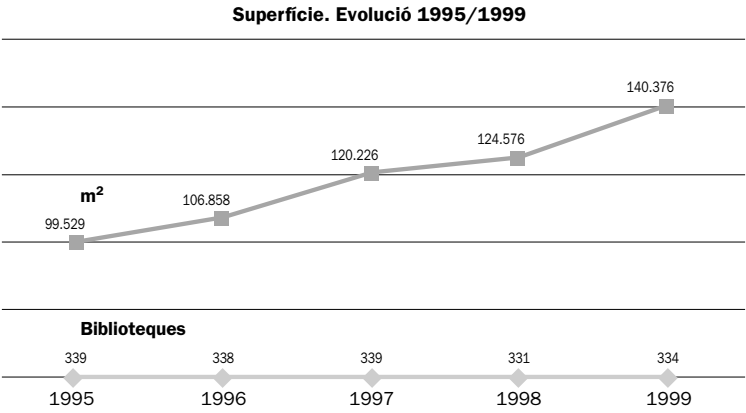

	1995		1996		1997		1998		1999	
	Fons	Documents ingressats	Fons	Documents ingressats	Fons	Documents ingressats	Fons	Documents ingressats	Fons	Documents ingressats
Barcelona	3.249.287	218.436	3.292.146	201.310	3.524.556	226.711	3.678.048	230.037	3.988.027	287.234
Girona	831.522	40.513	858.741	35.394	898.545	45.979	926.315	46.166	948.915	50.537
Lleida	580.622	39.641	602.134	26.179	599.877	30.805	597.723	41.326	642.060	36.203
Tarragona	769.694	48.652	819.910	56.475	880.639	53.940	893.581	47.714	911.507	54.896
Total	5.431.125	347.242	5.572.931	319.358	5.903.617	357.435	6.095.667	365.243	6.490.509	428.870

Personal. Evolució 1995/1999

	1995	1996	1997	1998	1999
Bibliotecaris	239	250	267	269	296
Tècnics Auxiliars	393	400	413	428	477
Subalterns	142	136	137	139	145
Total	774	786	817	836	918

	1995	1996	1997	1998	1999
Generalitat	2	2	2	2	2
Ajuntament/Generalitat	62	63	60	58	59
Ajuntament/Generalitat/ Diputació	65	68	69	70	71
Estat/Generalitat	3	3	3	3	3
Diputació	2	2	4	6	6
Ajuntament/Diputació	110	110	112	113	126
Ajuntament	13	19	31	32	32
Fundació “La Caixa”	76	65	53	42	30
Caixa de Sabadell	4	4	3	3	3
Caixa Laietana	2	2	2	2	2
Nombre de biblioteques	339	338	339	331	334
Metres quadrats	99.529	106.858	120.226	124.576	140.376